

УДК 343.9

КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ВТЯГНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ У ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Ситнік О.М., аспірант
 відділу організації освітньо-наукової роботи
 Харківський національний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена кримінологічному аналізу структури злочинів, передбачених ст. 304 КК України. Встановлено, надано опис і пояснення їхніх кримінально-правової та кримінологічної структур за критеріями видів, групових форм злочинів та іншої антигромадської діяльності, до яких втягуються неповнолітні, способу та провідного мотиву втягнення. Акцентовано увагу на проблематиці втягнення неповнолітніх у політичні кримінальні практики.

Ключові слова: неповнолітній, втягнення, злочинна діяльність, жебрацтво, пияцтво, азартні ігри, спосіб, мотив.

Статья посвящена криминалогическому анализу структуры преступлений, предусмотренных ст. 304 УК Украины. Установлено, дано описание и объяснение их уголовно-правовой и криминалогической структур по критериям видов, групповых форм преступлений и другой антиобщественной деятельности, в которые вовлекаются несовершеннолетние, способа и ведущего мотива вовлечения. Акцентируется внимание на проблематике вовлечения несовершеннолетних в политические криминальные практики.

Ключевые слова: несовершеннолетний, вовлечение, преступная деятельность, попрошайничество, пьянство, азартные игры, способ, мотив.

Sytnik O.M. CRIMINOLOGICAL ANALYSIS OF THE STRUCTURE OF ENGAGING MINORS IN CRIMINAL ACTIVITY

The article is devoted to criminological analysis of the structure of crimes provided in the art. 304 of the Criminal Code of Ukraine. It ascertains, provides description and explanation of their criminal-legal and criminological structure by the criteria of types, group forms of crimes and other antisocial activity engaging minors, means and primary motive of such engaging. The article emphasizes the issue of engaging minors to political criminal practices.

Key words: minor, engaging, criminal activity, begging, drinking alcohol, gambling, means, motive.

Постановка проблеми. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність – вельми суспільно небезпечний різновид кримінальних практик, соціально деструктивні властивості яких вирізняються не лише актуальним виміром, а й перспективною його проекцією на майбутні покоління. Відомо, що неповнолітні злочинці, делінквенти – «резерв» майбутньої загальної злочинності, активні носії соціальної пам'яті про кримінальні патерни, їхні ретранслятори. В умовах же транзитивного суспільства, коли ефекти аномії, безпрецедентних економічних, соціальних, воєнно-політичних потрясінь стають магістральними чинниками соціогенези, активне відтворення втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність постає додатковим потужним фактором обструкції збереженню та прогресивному розвитку української державності. Відтак запобігання злочинам, передбаченим ст. 304 КК України, мислиться сьогодні не лише в категоріях захисту моральності неповнолітніх, а і як важливий елемент збереження та праксеологічного втілення вектора загальноцивілізаційного поступу в європоцентричній, ліберальній системі координат на засадах політико-культурної самоідентифікації українського народу в межах власного державницького проекту. До того ж очевидним є те, що ефективна превентивна діяльність має ґрунтуватися на виваженій науковій платформі, чільне місце в структурі якої посідає інформаційна модель злочинності. Саме ці обставини й актуалізують соціальний запит і науково-практичну

потребу в кримінологічному аналізі сучасного стану втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, зокрема структури цього різновиду кримінальних практик.

Ступінь розробленості проблеми. Проблеми запобігання втягненню неповнолітніх у злочинну діяльність у різні часи висвітлювались у працях таких учених, як Ю.В. Александров, І.О. Бандурка, О.М. Бандурка, В.В. Вітвицька, В.В. Голіна, С.Ф. Денисов, О.М. Джужа, В.В. Дзундза, О.О. Дудоров, А.П. Закалюк, О.Г. Кальман, М.И. Коржанський, О.М. Костенко, В.М. Кудрявцев, В.В. Кузнецов, Л.С. Кучанська, І.П. Лановенко, І.В. Однолько, Н.О. Семчук, І.О. Топольськова, Н.С. Юзікова та інші. Віддаючи належне означеній плеяді дослідників, варто водночас вказати й на вільні зони наукового пошуку, що виявляють себе, передусім, в системі сучасних відомостей про особливості кримінально-правової та кримінологічної структур злочинів, передбачених ст. 304 КК України, що є необхідним елементом інформаційної моделі кримінальної активності, її детермінантом як об'єкта кримінально-превентивного впливу.

Мета статті – встановити, надати науковий опис і пояснення структури злочинів, передбачених ст. 304 КК України, як складової кримінологічного аналізу сучасного стану втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність.

Виклад основного матеріалу. Звертаючись безпосередньо до кримінологічного аналізу кримінально-правової структури зло-

чинів, передбачених ст. 304 КК України, зауважимо на абсолютному переважанні втягнення у злочинну діяльність над втягненням до інших видів антигромадської діяльності. За усередненими показниками 2002–2017 рр. втягнення у злочинну діяльність складає близько 96,2 %, у заняття жебрацтвом – 2,5 %, у пияцтво – 1,2 %, в азартні ігри – 0,1 %. До того ж відзначається тенденція до зниження кількості виявлених фактів втягнення неповнолітніх в інші антигромадські види діяльності. Зокрема, у 2017 р. частка втягнення у жебрацтво склала 1,7 %, у пияцтво – 0,7 %, що вдвічі нижче від середніх показників за п'ятнадцятирічну ретроспективу. Жодного ж випадку втягнення неповнолітніх в азартні ігри не виявлено, що свідчить, перш за все про латентизацію цих злочинів, зниження ефективності правоохоронної діяльності.

Серед злочинів, до вчинення яких втягуються неповнолітні, превалюють загальнокримінальні корисливі, які сукупно складають 98 % (див. діаграму 1).

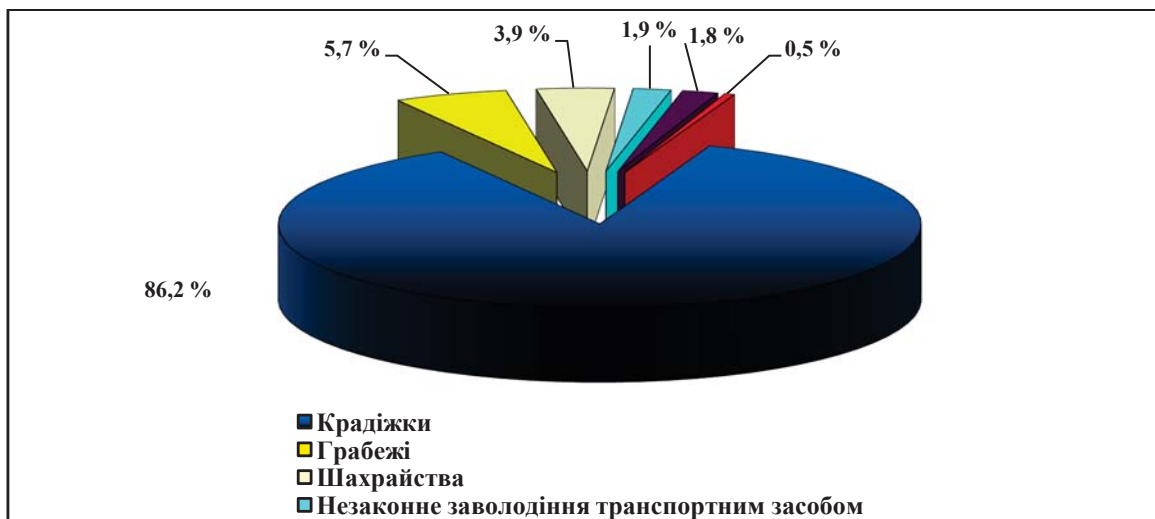
Як можна бачити з діаграми 1, найбільшу питому вагу у структурі злочинів, до яких втягуються неповнолітні, займають крадіжки (86,2 %), що цілком закономірно та відповідає аналогічному показникові по злочинності неповнолітніх загалом. До того ж відбувається втягнення у вчинення переважно тих крадіжок, які поєднані з проникненням в житло, сховище чи інше приміщення (85 %). Здебільшого злочинцеві неповнолітній (малолітній) потрібен: а) як засіб вчинення злочину через його менші фізичні розміри й пов'язані з цим додаткові можливості проникнення до житла, приміщень (75 %); б) як засіб забезпечення себе від викриття у злочинній діяльності (13 %); в) для забезпечення функцій пособництва (12 %), що зазвичай зводяться до спостереження за оточуючою обстановкою під час вчинення злочину.

Близько 5,7 % злочинів, до вчинення яких втягуються неповнолітні складають грабежі. У їх вчиненні неповнолітні в основному

виконують допоміжні функції: тримають за руки, перевіряють вміст кишень, речей, що є при особі тощо. Насильство ж, як правило, застосовує повнолітній злочинець, втягувач.

Наприклад, 16 лютого 2017 р. близько 19 год. 00 хв. повнолітній гр.-н Б. разом із неповнолітніми К., Л. та малолітнім Ф., яким запропонував він заробити грошей, вчинивши злочин, за попередньою змовою групою осіб, перебуваючи в м. Рахів Закарпатської області, по вул. Київська, діючи умисно, з корисливих мотивів, з метою заволодіння належним потерпілому майном, застосували до гр.-на Ш. насильство, яке не є небезпечне для життя чи здоров'я в момент заподіяння, а саме: Б. наніс Ш. один удар ногою по спині, від чого той упав на тротуар. Продовжуючи свої злочинні дії, Б. разом із К. та Л. схопили Ш. і тримали його, а Ф., перевіряючи вміст кишень, виявив та відкрито викрав гаманець, у якому були 135 гривень, а також мобільний телефон марки «NOKIA 6070», вартість якого становить 200 гривень [1]. У цьому, як і в подібних йому випадках, неповнолітні та малолітні, хоча й виконували частину об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, та в юридичному значенні були виконавцями злочину, функціонально – лише сприяли відкритому викраденню чужого майна повнолітнім. Останній, втягувач, надалі ним і розпорядився.

Децю нижчою у структурі відповідних злочинів, до яких втягуються неповнолітні, є частка шахрайств – 3,9 %. Умовно незначна питома вага цього злочину може бути пояснена тим, що, по-перше, специфіка шахрайства, як правило, не передбачає залучення до обманних дій дітей. Лише незначна кількість схем обману передбачає таке. По-друге, введення в оману іншої особи вимагає розвинених психолого-комунікативних навичок із боку шахрая, які далеко не завжди притаманні неповнолітнім, навіть тим із них, у яких вже сформовані певні антисуспільні особистісні риси. Відтак і втягнення у шах-

Діаграма 1
Графічне зображення структури злочинів, до вчинення яких втягуються неповнолітні (ст. 304 КК України, усереднені дані за 2010–2017 рр.)

райство неповнолітніх виявляється не досить поширеним.

Ще меншою є частка незаконного заволодіння транспортними засобами – 1,9 %. Цілком зрозуміло, що цей злочин вимагає певних специфічних знань, умінь, зокрема, й щодо керування транспортним засобом. Здебільшого неповнолітні здатні виконувати функції пособника, спостерігати за оточуючою обстановкою з метою інформування виконавця про можливу загрозу його викриття у випадку її виникнення.

Приблизно такою ж, незначною, як і у злочину, передбаченого ст. 289 КК України, є частка хуліганств у структурі видів злочинів, до вчинення яких втягуються неповнолітні – 1,8 %. Ця обставина може бути пояснена тим, що подібне втягнення є ситуативним, адже втягувач функціонально (а також із позицій особливостей мотивації хуліганства, його яскраво вираженої прив'язки до персональної особистості хулігана) переважно не потребує участі неповнолітнього. Сама ж ситуація втягнення вирізняється прагненням вплинути на особистість неповнолітнього, сформуванню в нього зверхнє ставлення до оточуючих, продемонструвати свою уявну перевагу та підпорядкованість (слухняність) втягувачеві.

Решта 0,5 % злочинів припадає на умисне заподіяння різного ступеня тілесних ушкоджень, убивств (як правило, через помсту чи дискримінаційні ознаки потерпілого), насильницьких ставих злочинів і злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів і прекурсорів. Їхня відносно незначна питома вага не дає змоги говорити про певні кримінологічно значущі закономірності чи тенденції.

Також зауважимо на тому, що для злочину, передбаченого ст. 304 КК України, не характерні групові форми вчинення. Лише близько 4,1 % з них вчиняється групою осіб (за усередненими даними 2010–2017 рр.). Здебільшого – це втягнення в пияцтво. Втягнення ж у злочинну діяльність не потребує додаткової участі (співучасті) іншої, як правило, повнолітньої особи. Ба більше: якщо з'являється інший повнолітній співучасник, здебільшого потреба в залученні неповнолітнього відпадає. Виняток становлять хіба що ті випадки, коли для вчинення злочину потрібні певні навички, здібності, можливості неповнолітнього, зокрема й ті, які зумовлені його меншими фізичними габаритами, порівняно з дорослим (наприклад, для проникнення у вузькі отвори, хвіртки і тому подібне).

У контексті аналізу кримінально-правової структури злочинів, передбачених ст. 304 КК України, важливо також звернути увагу й на те, що у 7,8 % випадків їх вчинення втягнення у злочинну діяльність піддаються декілька неповнолітніх. З них – у 87 % злочинів втягуються 2 неповнолітніх, у 10 % – 3, у 3 % – 4 і більше.

Приблизно кожне п'яте (21,6 %) втягнення у злочинну діяльність вчиняється щодо малолітньої особи. З них – близько 95 % особа злочинця є батьком або матір'ю потерпілого. Як засвідчив здійснений нами контент-аналіз судових вироків, у подібних випадках, коли у

вчинення злочину втягується малолітня дитина, основні чинники кримінальної активності втягувача візуалізуються, передусім, у площині економічних детермінант, що проєктуються на соціальні проблеми малозабезпечених сімей.

Певна інформація кримінально-превентивного значення виявляється й у *результаті аналізу кримінологічної структури* втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність. Доцільними критеріями структурування вказаних кримінальних практик є, на нашу думку, спосіб і провідний мотив втягнення неповнолітнього у злочинну та іншу антигромадську діяльність.

Принагідно зауважимо, що відповідно до результатів проведеного у 2002 р. І.О. Топольською дослідження змішаних криміногенних груп, найчастіше застосовуються такі способи втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність: спекулюючи на почуттях хибної товариськості, «зłodійської честі й благородства» – понад 37 % усіх випадків; шляхом заохочення й експлуатації низьких інстинктів (жадібності, скупості, примітивних потягів) – 23 %; вдаючись до відкритого психологічного та фізичного насильства – 20,9 %; демонструючи уявну повагу та довіру, хибне заступництво – 13,7 %; проханями, порадами, гумором, насмішками, завданнями, дорученнями – 5,4 % [2, с. 114]. Дорослі включають у свою кримінальну групу неповнолітнього з визначеними, чітко окресленими цілями для досягнення високої результативності злочинної діяльності. Неповнолітній їм потрібен як інструмент злочинної дії: пролізти у квартиру, приманити жертву, виконати роль посильного, зв'язкового, викрасти автомобіль та інше [2, с. 114–115]. Підтримуючи загалом висновки вченого щодо інструментальних (експлуаторських) цілей втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, водночас зауважимо на тому, що наше дослідження виявило дещо інший структурний розподіл сучасних способів втягнення.

Перш за все, варто відзначити ненасильницький характер досліджуваного різновиду злочинів. Сукупно насильницькі способи втягнення у злочинну діяльність складають не більш як 2,2 %. Превалює натомість такий спосіб, як *пропозиція вчинити злочин* (90,3 % випадків втягнення у злочинну діяльність). Він є комплексним інформаційно-психологічним впливом, висловлюється здебільшого в усній формі. Як правило, така пропозиція поєднана з: а) переконанням у вигідності, доцільності відповідної поведінки з точки зору отримання майнової вигоди, утвердження особистої «переваги» (100 %); б) наданням порад про місце та спосіб вчинення злочину (90 %); в) переконанням у безкарності дитини через її вік (87 %).

Як засвідчив здійснений нами контент-аналіз 240 вироків за вчинення злочинів, передбачених ст. 304 КК України, у 3 % випадків пропозиції вчинити злочин (взяти участь у його вчиненні), адресовані неповнолітньому, передують доведення його до стану алкогольного сп'яніння.

Обман щодо фактичних обставин справи та юридичної оцінки діянь застосовується для втягнення переважно малолітніх у злочинну

діяльність (5 %). І це є цілком закономірним, адже саме малолітні є тією групою жертв злочину, передбаченого ст. 304 КК України, які через свої вікові особливості не здатні повною мірою усвідомлювати правовий характер певних вчинюваних ними діянь.

Переконання в необхідності вчинення злочину, як спосіб втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, як правило, поєднується з розпалюванням у жертв почуття зверхності, особистої переваги (що властиве для хуліганства) чи нетерпимості, ворожості (вияви ксенофобії, які виявляються в середовищі радикальних угруповань футбольних фанатів, субкультурних формуваннях «скін-хедів»), мстивості і тому подібне. Такий спосіб втягнення використовується приблизно у 2,5 % випадків вчинення злочину, передбаченого ст. 304 КК України.

Наприклад: *гр.-н В. 11 липня 2016 р. близько 21 год. 30 хв., достовірно знаючи, що гр.-н Т. є неповнолітнім, переслідуючи мету втягнення його у злочинну діяльність, а саме побиття гр.-на П., надав усну вказівку «Покажи, хто тут головний» і в такий спосіб психічно вплинув на неповнолітнього Т. шляхом розпалювання в ньому почуття зверхності, прагнення зганьбити потерпілого П. в очах його товаришів та інших низьких почуттів, внаслідок чого Т. безпричинно наніс один удар лобною частиною голови в ніс потерпілому П., від якого останній впав на підлогу. Продовжуючи свій злочинний умисел, неповнолітній Т. наніс ще декілька ударів металевим прутком по спині П. [3].*

Застосування до неповнолітнього психічного насильства, що має місце у 2 % випадків, полягає у висловленні погроз заподіяння тілесних ушкоджень чи розголошення відомостей, які дитина бажає зберегти в таємниці, або ж піддати її виключенню з мікрогрупи з подальшими негативними соціальними наслідками для неї. Цей спосіб втягнення застосовується переважно в тих випадках, коли неповнолітній є членом неформального угруповання з антисуспільною спрямованістю діяльності. Залучення до злочинної діяльності в такий спосіб постає своєрідним маркером групової приналежності, відповідності вимогам членства.

Втягнення неповнолітнього до злочинної діяльності із застосуванням насильства зустрічається рідко – не більш як у 0,2 % випадків. Застосовується до осіб, які є членами неформальних молодіжних угруповань, як форма примусу до кримінальної активності – асоціального групового атрибуту.

Аналіз існуючих наукових досліджень, а також судової практики протягом 2010–2017 рр. дає підстави для висновку про те, що втягнення неповнолітніх в іншу, передбачену ст. 304 КК України, антигромадську діяльність відбувається здебільшого шляхом пропонування, переконання у вигідності, необхідності такої поведінки, тобто має ненасильницькі форми.

Залежно від переважаючого мотиву втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, структуру злочинів, передбачених ст. 304 КК України, можливо подати в таких співвідношеннях:

1) *корисливе* втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність складає близько 97,5 %. Цей показник випливає зі співвідношення видів злочинів, до яких втягуються неповнолітні. Він є цілком закономірним, відповідає експлуаторській сутності, інструментальній функціональній природі злочину, передбаченого ст. 304 КК України, що звільняє нас від необхідності в додаткових поясненнях із цього приводу;

2) *нігілістичне* втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність (2 %), що змістовно відповідає так званій ворожій та/або негативістській мотивації, властивій для агресивно-насильницьких злочинів, зокрема й хуліганства, вандалізму. Для цього, як і до першого, позначеного вище, різновиду злочину, передбаченого ст. 304 КК України, характерне перенесення фокусу мотиваційного процесу з втягнуваного неповнолітнього на складові об'єкта злочину останнього, до якого він втягується. Сам же неповнолітній, сфера його моральності, фізичного та психічного здоров'я, психологічний стан, як і у випадку з корисливою мотивацією злочину, передбаченого ст. 304 КК України, не становить для злочинця жодної самостійної цінності. Неповнолітній розглядається як інструмент досягнення віддалених цілей, предметно окреслених у контурах об'єкта злочину, який він вчиняє (або суспільно небезпечного діяння з ознаками злочину – у випадку недосягнення неповнолітнім віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність);

3) *політично умотивоване* втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність – 0,5 %. Цей відсоток виділений нами з високою частотою умовності, адже політичні злочини, в основі яких є, як правило, політичний мотив, значною мірою або лишаються латентними, або отримують офіційну кримінально-правову кваліфікацію, у якій не відображаються ознаки політичної активності та відповідної їй мотивації. Утім, вважаємо, є досить підстав вести мову про певну усталеність практик щодо втягнення неповнолітніх у політичну злочинну діяльність, що розгортається в гостро кризові періоди державотворення.

У цьому контексті не можна оминати увагою й численні факти втягнення неповнолітніх до масових акцій протесту, що спочатку прокотилися країною з листопада 2013 р. по лютий 2014 р., а надалі – протягом березня – травня 2014 р. у південних і східних областях України. Як засвідчує здійснений нами контент-аналіз 135 повідомлень у ЗМІ того періоду, в окремих своїх випадках ці акції за участю неповнолітніх мали ознаки масових заворушень (ст. 294 КК України), зокрема, пов'язані із захопленням адміністративних будівель, погромами, підпалами, насильством над людьми, груповими порушеннями громадського порядку (ст. 293 КК України), погрозами або насильством над працівниками правоохоронних органів (ст. 345 КК України) і тому подібне. Водночас у зв'язку з тим, що загальна суспільно-політична оцінка основних подій масового руху опору протягом 2013–2014 рр. конвенційно спирається на концепцію реалізації права

народу на повстання (колективне право на супротив – *jus resistendi*) [4; 5, с. 421–448], сприймається як Революція Гідності (Євромайдан), пов'язується з боротьбою українського народу за власний демократичний вибір, ліберальний устрій і вільне майбутнє в родині європейських народів, значна кількість акцій з юридичними ознаками вказаних складів злочинів не підтвердила у своїй правовій оцінці наявність суспільної небезпечності. Ба більше: постулюється соціально корисний характер таких дій, спрямованих на відновлення демократичного конституційного устрою. Тому і втягнення неповнолітніх у ці процеси залишилось без належної уваги як дослідників, так і правоохоронців.

Проте якщо «непомічену» соціально ризиковану участь дітей в акціях Євромайдану та роль дорослих у їх втягненні в ці акції можливо аргументувати вказаними вище обставинами загального суспільно-політичного контексту, то цілком необґрунтовано видається повна відсутність уваги з боку органів кримінальної юстиції, а також інших спеціальних суб'єктів у сфері захисту прав дітей до аналогічної участі на боці так званого руху Антимайдану. Наприклад, у результаті штурму Харківської обласної державної адміністрації 1 березня 2014 р. учасниками проросійського мітингу постраждали 106 осіб. 7 з них – неповнолітні учасники штурму. Харківська міліція за фактом нападу на будівлю держадміністрації відкрила кримінальне провадження за ч. 1 ст. 294 КК України (масові заворушення) [6]. Водночас вчинення злочинів, передбачених ст. 304 КК України, у цьому випадку, як і в багатьох подібних йому, зареєстровано не було. Незабезпеченість цих подій належною правовою реакцією з боку держави створює сприятливі умови для подальшої криміналізації (у кримінологічному розумінні цього терміна) неповнолітніх, деформації їхніх особистісних якостей (зокрема, в частині морально-правової, політичної свідомості), а через зв'язок станів – залучення повнолітніх до орбіти політичних кримінальних практик, злочинів проти основ національної безпеки і тому подібне.

Абсолютно латентними й не забезпеченими документуванням залишаються також і випадки втягнення неповнолітніх у діяльність незаконних збройних формувань, терористичних організацій на боці так званих ДНР та ЛНР та у вчинювані ними злочини, про що свідчать численні повідомлення у ЗМІ.

Варто бути свідомими того, що певний сегмент неповнолітніх, які відзначаються маргінальною поведінкою та/або є активними учасниками радикального крила угруповань футбольних фанатів («ультрас»), праворадикальних квазіполітичних об'єднань, завжди перебувають у полі зору «професійних» організаторів протестних акцій масового характе-

ру, зазвичай політичного штибу, рідше – суто бізнесового. Крім того, посилення соціальної напруженості на фоні загострення політичної обстановки, як свідчать події листопада 2013 – травня 2014 рр., об'єктивно детермінує активізацію неповнолітніх, інших категорій молоді зі шкільного середовища, закладів вищої освіти, зумовлює їхню участь у заходах так званої «вуличної демократії». Цією максималістською енергією нерідко користуються політичні актори, адаптуючи її під свої приватні, корпоративні інтереси, зокрема втягуючи неповнолітніх у злочинну діяльність. У зв'язку з цим, а також з огляду на існуючу тенденцію до наростання політико-конфліктного потенціалу в українському суспільстві, інтенсифікації виборчих процесів проблемі запобігання втягнення неповнолітніх у політичну злочинну діяльність має бути приділена окрема увага як на рівні монографічних досліджень, так і самостійних напрямів роботи правоохоронних органів, зокрема й Служби безпеки України.

Висновки. Підсумовуючи, треба зауважити на переважно корисливій природі втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, чим підкреслюється експлуаторська сутність цього злочину, його крайня аморальність, суспільна небезпечність. Водночас у структурі цих злочинів мають місце й агресивно-насильницькі вияви кримінальної активності, які вирізняються підвищеним особистісно-деструктивним впливом на неповнолітнього. Акцентовано увагу на латентності та поряд із цим небезпечності втягнення неповнолітніх в орбіту політичних кримінальних практик. У зв'язку з цим перспективи подальших досліджень вбачаються в поглибленому вивченні особливостей детермінації аналізованих злочинів, зокрема, й з огляду на систему кримінологічної інформації про особистість злочинця та жертви злочинів, передбачених ст. 304 КК України

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вирок Рахівського районного суду Закарпатської області. Справа № 305/1922/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72876527> (дата звернення: 24.04.2018).
2. Топольскова І.О. Кримінально-правові та кримінологічні аспекти боротьби із втягненням неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08; Луганська академія внутрішніх справ імені 10-річчя незалежності України. Луганськ, 2003. 184 с.
3. Вирок Немирівського районного суду Вінницької області. Справа № 136/1777/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71925304> (дата звернення: 23.04.2018).
4. Бабин Б.В. Право на сопроотивление как глобальное право. NB: Вопросы права и политики. 2013. № 5. URL: http://e-notabene.ru/lr/article_817.html (дата звернення: 25.04.2018).
5. Орлов Ю.В. Політико-кримінологічна теорія протидії злочинності: монографія. Х.: Діса Плюс, 2016. 656 с.
6. При штурме Харьковской ОГА ранены 106 человек, один в тяжелом состоянии. URL: <http://nbnews.com.ua/ru/news/114484/> (дата звернення: 10.03.2018).